

V

67-72-119/2
23.07.21.

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Самера Хамді Ареф Аль Равашдеха
на тему: „ДИЗАЙН ВІЗУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ОБ’ЄКТІВ ПРИРОДНОЇ І КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЙОРДАНІЇ”,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 02 – Культура і мистецтво за спеціальністю 022 – Дизайн

Актуальність теми. Тема вивчення дизайну візуальних комунікацій світових об’єктів природної і культурної спадщини останнім часом набуває все більшої і більшої актуальності у зв’язку з посиленням глобалізації, що з одного боку актуалізує розвиток світового туризму та розширення охоронних програм ЮНЕСКО, а з іншого – обумовлює усвідомлення необхідності для кожної конкретної країни зберегти базові риси своєї самобутності та вирізняти себе серед загальносвітових тенденцій в тому числі і за рахунок специфіки дизайну візуальних комунікацій об’єктів культурної та природної спадщини. Особливої значущості тема дизайнерського ознакування пам’яток архітектури, культури та природи набуває для таких країн, як Йорданія, яка історично знаходилася на перехресті міжкультурних ареалів впливу визначних давніх цивілізацій світу. Йорданія, з одного боку зберігає надзвичайно важливі пам’ятки як загальносвітової (надбання античності, візантійської та мусульманської культур) так і місцевої культурної та природної спадщини, а з іншого – ці пам’ятки є ще не настільки широко популярними в світі, а їх туристична інфраструктура, й відповідно і дизайн візуальних комунікацій знаходиться в стадії формування. В тому робота Самера Хамді Ареф Аль Равашдеха є актуальною саме зараз, коли Йорданія успішно розбудовує національне, відкрите і приязне до народів усього світу суспільство, створюючи свій позитивний імідж в тому числі і за допомогою розвитку туристичної сфери. дизайн візуальних комунікацій якої є надзвичайно мало вивченим.

Мета роботи «На основі визначення принципів формування дизайну візуальних комунікацій об’єктів культурної та природної спадщини Йорданії окреслити перспективи її розвитку» та відповідні завдання дослідження сформульовані коректно.

Методи дослідження, як загальнозастосовані так і спеціальні, застосовано у відповідності до поставленої мети із врахуванням специфіки теми роботи, що уможливило вирішення поставленої проблеми дослідження візуальних комунікацій об'єктів культурної і природної спадщини Йорданії.

Ступінь обґрунтованості результатів дисертаційної роботи підтверджено відповідно обраною методикою та логічною побудовою дослідження, великою кількістю опрацьованих прикладів дизайну візуального ознакування пам'яток Йорданії та світу. Результати роботи пройшли широку апробацію та відображені у 9 наукових публікаціях.

Обсяг дисертації складає 299 сторінок, з них 180 сторінок основного тексту, 78 сторінок ілюстративного матеріалу та список використаних джерел з 294 найменувань на 25 сторінках.

Структура дисертації. Подана до розгляду дисертація складається з анотації, змісту, вступу, чотирьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Структуру роботи сформовано логічно та послідовно, висновки до розділів та загальні висновки адекватно відображають загальний зміст роботи.

У ВСТУПІ наведено актуальність роботи, об'єкт та предмет дослідження, сформульовано мету та завдання роботи, наукову новизну та практичну цінність дослідження.

У розділі 1 «ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ» проаналізована література та конкретизовані поняття, що використовуються у дослідженні, висвітлена методика проведення роботи.

Розділ 2 «ВЗАЄМОВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТА ЛОКАЛЬНИХ ТЕНДЕНЦІЙ У СУЧАСНІЙ ПРАКТИЦІ ДИЗАЙНУ В ЙОРДАНІЇ» присвячено аналізу історичних аспектів розвитку культури Йорданії, а також розкриттю значенню глобалізаційних тенденцій у сучасній дизайнерській практиці Йорданії.

Розділ 3 «СКЛАДОВІ ДИЗАЙНУ ВІЗУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ ТА ПРИРОДНОЇ СПАДЩИНИ ЙОРДАНІЇ» є основним аналітичним розділом роботи. У ньому подано класифікацію, коротку історію формування та основні характеристики культурних та природних комплексів країни, а також послідовно проаналізовано такі складові дизайну візуальних комунікацій пам'яток культури і природи Йорданії, як логотип,

предметно-просторове (вивіски, вказівники та ін.), друковане (буклети, брошури, книги, квитки та ін.) та віртуальне (сайти, віртуальні моделі та ін.) середовище.

Розділ 4 «ВІЗУАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ТА ПРИРОДНИХ КОМПЛЕКСІВ ЙОРДАНІЇ У СВІТОВОМУ КОНТЕКСТІ: ПОРІВНЯННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ» є підсумковим розділом роботи, де проведено порівняння Йорданської ситуації з окремими прикладами дизайну візуальних комунікацій інших країн Європи, Азії та Африки, сформульовані загальні принципи та базові засади формування дизайну візуальних комунікацій культурних та природних комплексів Йорданії та окреслені перспективи розвитку дизайну візуальних комунікацій пам'яток країни.

Наголошено, що збереження та дбайливе ставлення до мультикультурної спадщини Йорданії забезпечує зростання позитивного іміджу країни у світовому контексті. Основною пропозицією автора є наголос на необхідності створення загального для країни шаблону дизайну візуальних комунікацій пам'яток культури та природи Йорданії («візуального паттерну країни»), де можна було би з одного боку прослідкувати унікальність йорданської спадщини, а з іншого – продемонструвати відкритість до світу та повагу до збереження спадщини інших культур, з чим важко не погодитися.

Наукова новизна. Робота демонструє конкретні самостійні науково-теоретичні здобутки автора, основними з яких є: вперше проведене комплексне дослідження дизайну візуальних комунікацій об'єктів культурної та природної спадщини Йорданії, на основі якого було сформульовано комплекс чинників, що впливають на формування дизайну візуальних комунікацій в Йорданії, визначено принципи формування дизайну візуальних комунікацій об'єктів культурної та природної спадщини Йорданії та сформульовано перспективи розвитку дизайну візуальних комунікацій об'єктів культурної та природної спадщини Йорданії.

Практичне значення. Матеріали дисертації можуть суттєво допомогти у розвитку державних та громадських стратегій дизайну візуального ознакування пам'яток культури та природи Йорданії, зокрема, сформульовані автором принципи, рекомендації та перспективи розвитку згаданої тематики цілком можуть слугувати основою для свідомого створення комплексного державного

дизайну ознакування пам'яток цієї країни. Окрім цього, результати роботи можуть використовуватися при розробці теоретичних дисциплін дизайнерської освіти, тощо.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях та авторефераті. Наукові результати дисертаційного дослідження опубліковані у 9 працях, з них 3 – у фахових наукових періодичних виданнях України, 2 – у наукових періодичних виданнях інших держав, 4 публікації засвідчують апробацію дослідження.

В цілому робота справляє дуже позитивне враження, показуючи значну методологічну підготовку здобувача, виявляючи його володіння джерельною базою та любов до теми дослідження, архітектури, культури, природи та пам'яток рідної країни. Дослідження виконане повністю на власних емпіричних матеріалах автора, містить докладні описи та аналіз оригінальних прикладів дизайну ознакування пам'яток Йорданії та інших країн, що засвідчує широкий світогляд та дослідницький досвід автора. Ілюстративний матеріал відзначається докладністю, зрозумілістю, оригінальністю та систематичністю викладення. Визначені принципи дизайну візуальних комунікацій є логічно класифікованими. Аналіз вад та переваг сучасного дизайну візуальних комунікацій Йорданії є упорядкованим (логотип, візуально-предметне середовище, друковані видання, віртуальне середовище) та докладним, рекомендації щодо подальшого розвитку (кроки до вирішення проблем та перспективи розвитку) цієї галузі є виважені та конструктивні.

Одночасно, хотілося би висловити низку зауважень рекомендаційного характеру.

До зауважень та дискусійних питань віднесено наступні положення:

1. Розділ 2, та висновки до нього здаються занадто розширеними за рахунок наведення загальновідомих матеріалів щодо природи світової глобалізації (стр. 75-78) та ін., що напряду не пов'язано з основною тематикою роботи. Одночасно, наданий там же розширений огляд національних мистецтв (каліграфічне письмо, орнамент, тощо, стр. 82-92) та історичних процесів вестернізації країни (початок ХХ ст., стр. 80-82), видається цілком доречним та необхідним.

2. Автор цілком слушно наголошує (стр. 63 та ін.) на наявності кількох різнорівневих аспектів необхідності самоідентифікації Йорданії – в світових рамках загалом, та, в межах мусульманського світу зокрема. Стосовно цього запропоновано широке залучення в середовище дизайну стилістики місцевого каліграфічного письма та орнаменту. Переважне розповсюдження в Йорданії англомовних логотипів при цьому характеризується як недолік (стр. 182). На наш погляд, ця сентенція потребує деякого уточнення, адже переведення логотипів пам'яток культури та природи, та інших об'єктів туристичного дизайну повністю на арабський шрифт робить їх незрозумілими для більшості туристів. На наш погляд, в цьому випадку скоріше варто було б радити розробку специфічних шрифтів латини (англомовних та ін.) на основі застосування (стилізації) базових принципів арабського каліграфічного письма, що є цілком реальною дизайнерською задачею.
3. Висловлена у розділі 4 пропозиція створення загального «візуального паттерну країни» є дуже слушною. Але було б дуже цікаво, якщо б у якості прокладу, автор у загальних рисах розробив концепцію, або хоча б окремі зразки спільного корпоративного дизайну ознакування пам'яток культури та природи Йорданії. Не зовсім конкретизованими залишаються також і можливі шляхи досягнення пов'язаного з цим принципу загальної для Йорданії єдності візуальних комунікацій ознакування пам'яток культури та природи (стр. 175-176), що в реальності потребує кропіткої скоригованої роботи різноманітних державних та громадських установ, які опікуються пам'ятками, і, як вірно помічає автор, легше втілюється на малих територіях, аніж у рамках такої значної країни, як Йорданія (стр. 171).

Втім, висловлені вище зауваження не зменшують цінності поданого на розгляд дослідження, в першу чергу маючи за мету підказати дисертанту можливі напрямки подальших наукових пошуків та точки практичного застосування результатів роботи.

Висновок. Зміст і результати дисертаційної роботи Самера Хамді Ареф Аль Равашдеха на тему: „ДИЗАЙН ВІЗУАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ОБ'ЄКТІВ ПРИРОДНОЇ І КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ЙОРДАНІЇ” з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 022 Дизайн, відповідають поставленій

меті, є актуальними та мають наукове і практичне значення. Робота є завершеною працею, в якій отримані нові науково-обґрунтовані результати. За актуальністю обраної теми, науковим та практичним значенням, робота Самера Хамді Ареф Аль Равашдеха відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а дисертант заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Офіційний опонент,
професор кафедри Основ архітектури і
архітектурного проектування
Київського національного університету
Будівництва і архітектури,
доктор архітектури

Г.В. Шевцова

Підпис доктора архітектури,
професора Шевцової Г.В.
ЗАСВІДЧУЮ

професор з науково-метод. раб.
Тонкочесов Г.М.